

SISÄMINISTERIÖLLE

VN/6327/2022

Kuluttajaliitto Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) sekä Marttaliitto ry (jäljempänä Marttaliitto) kiittävät mahdollisuudesta lausua arpajaislain muuttamista koskevasta ehdotuksesta ja esittävät yhteisinä kommentteinaan seuraavaa:

Arpajaislain muutosehdotuksen keskeinen uudistus kohdistuu Veikkaus Oy:n tuoton tuloutukseen ja sosiaali- ja terveysjärjestöille tarkoitetun valtionavustusmäärärahan tason siirtämiseen osaksi kehysvaikuteista valtion budjettia. Jatkossa myös sosiaali- ja terveysalan yhdistyksille ja säätiöille kohdistettavan avustusmäärärahan tasosta päätettäisiin vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön menoeränä siinä missä muistakin ministeriön kuluista eli niin sanotusta veikkausvoittovarojen korvamerkittämisestä luovuttaisiin. **Kuluttajaliitto sekä Marttaliitto pitävät muutosehdotusta kannatettavana.**

Veikkauksen rahapeliuottojen käyttökohteiden rahoituksen siirtymiselle rahoitettavaksi yleiskatteellisista budjettivaroista on useissa selvityksissä esitetty monia perusteita. Mm. kilpailu- ja kuluttajavirasto on selvityksissään todennut, että ratkaisu tukisi ohjausjärjestelmää, jonka luonteeseen kuuluu, että rahapelaamisen kaikkia hyötyjä ja haittoja koko kansantaloudelle punnitaan rinnakkain. KKV on myös suhtautunut kriittisesti nykyjärjestelmään, jossa se on katsonut edunsaajien taloudellisen aseman riippuvan raapelituotoista tavalla, joka voi poliittisesti vaikeuttaa rahapeliongelmien ehkäisyä ja vähentämistä. Näiden syiden lisäksi rahapeliuottojen kehityksen epävakaus on omiaan luomaan epävarmuutta edunsaajien rahoitukseen ja haittaa siten toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä.

Uudistuksen toteutuksessa on kuitenkin pidettävä tiukasti huolta siitä, etteivät edunsaajajärjestöjen toimintaedellytykset, rahoituksen ennakoitavuus tai järjestöjen autonomia kansalaisyhteiskunnan aktiivisina toimijoina vaarannu. Tästä syystä pidämme tärkeänä, että valtiosihteeri Haapajärven johtamassa hankkeessa (VNK045:00/2021) valmistellussa yhteisymmärrysmuistiossa esitetty parlamentaarinen neuvottelukunta perustetaan ja että samassa muistiossa ehdotetun yhteisen avustuskeskuksen perustamista koskeva selvitys toteutetaan pikaisesti ja kaikkia sidosryhmiä kuullen.

Kannamme myös huolta ehdotuksessa esitetystä muutoksesta, jonka mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen edustus Veikkaus Oy:n hallintoneuvostossa oltaisiin poistamassa. Nähdäksemme järjestöillä tulisi olla edustus hallintoneuvostossa riippumatta siitä, onko niiden toiminnan rahoituksella enää suoraa yhteyttä veikkausvoittovarioihin vaiko ei. Järjestöt tuovat rahapeliyhtiön päätöksentekoon tervetullutta ja tarpeellista kansalaisyhteiskunnan näkökulmaa ja osaamista pelihaittojen tilanteesta, torjunnasta ja vähentämisestä, eikä tätä tulisi väheksyä. Sama koskee järjestöjen edustusta rahapeliain neuvottelukunnassa, jossa erityisesti on hyödyksi olla osaamista ja näkemystä toimintaympäristön tilanteesta ja muutoksista.

Kansalaisjärjestöjen riippumattomuus erityisesti poliittisesta ohjauksesta on keskeinen osa vapaata kansalaisyhteiskuntaa. Järjestöjen rahoituksen pitkäjänteisyydestä on tarpeen pitää huolta jatkossakin. Varojen jaosta ei saa tulla jokavuotisen poliittisen väännön kohde, vaan järjestöjen toimintaedellytykset tulee varmistaa siten, että niillä on mahdollisuus suunnitella ja kehittää toimintaa, joka parhaiten vastaa kansalaisten tarpeita kulloisessakin yhteiskunnallisessa tilanteessa. Edunsaajien ja kansalaisjärjestötoiminnan rahoituksen mitoittaminen, tehostaminen ja vaikuttavuuden arviointi tarvitsee huolellisen valmistelun ja suunnitelman. Kehysrahoituksella tulisi periaatteellisesti pyrkiä rahoittamaan nykyisiä edunsaajia ja kansalaisjärjestöjä siten, että niiden toiminta ei altistuisi kohtuuttomalle rahoitukselliselle epävarmuudelle ja epävakaudelle. Rahoituksen vakautta voitaisiin lisätä, mikäli rahoituksen mittaluokka voitaisiin määrittää yhtä vaalikautta pidemmäksi ajaksi.

Kuluttajaliitto ja Marttaliitto katsovat, että uudistuksen pääesitykset mahdollistavat sen, että samaan aikaan voidaan nykyistä ristiriidattomammin pyrkiä tehokkaaseen rahapelihaittojen ehkäisyyn ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan turvaamiseen. Pienemmät rahapelihaitat sekä hyvin toimiva, laadukas kansalaisyhteiskunta ovat kaikkien etu. On tärkeää, ettei järjestöjen rahoitus enää jatkossa riippuisi suoraan rahapelien tuotosta ja sen korvamerkitsemisestä. Nähdäksemme myös rahoituksen läpinäkyvyys ja tehokkuus voivat uudistuksen myötä parantua.

On kuitenkin syytä kiinnittää huomiota siihen, että vaikka monopolirakenteen säilyttämiselle on vahvat perusteet, liittyy siihen aina myös tehottomuuden riski sekä haasteita asiakkaansuojan näkökulmasta. Siksi on tärkeää huolehtia riittävän vahvasta omistajaohjauksesta sekä turvata edellä esitetyllä tavalla jatkossakin kansalaisyhteiskunnan näkemysten ja kantojen kuuluminen rahapelaamista koskevassa päätöksenteossa myös monopolirakenteen sisällä.

Helsingissä 20. päivänä toukokuuta 2022

Juha Beurling-Pomoell

päsihteeri, Kuluttajaliitto Konsumentförbundet ry

Marianne Heikkilä

päsihteeri, Marttaliitto ry